

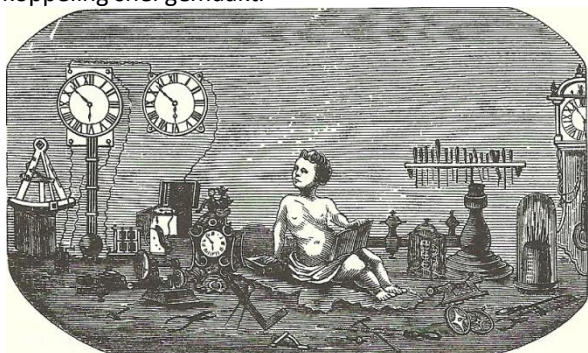
Nieuwsbrief nr. 6 maart 2015

sTEN vrienden. Hier ligt voor u onze zesde Nieuwsbrief. In deze Nieuwsbrief staan we stil bij de ontwikkelingen binnen en buiten de sTEN.

Van de voorzitter.....

Beste lezers,

Kent u de uitspraak, zo u wilt de stelling; “ *Een verzamelaar heeft altijd meer dan één collectie* ” ? Ik herken dat bij mezelf in die zin, dat ik naast mijn persoonlijke interesse in het telecommunicatie erfgoed ook gefascineerd ben door elektrische (moeder- & dochter-) klokken. En daarvan ook wel een kleine collectie in mijn bezit heb. Prachtig, die techniek die inmiddels zo'n 100 jaar oud is. Ik wil er nu niet al te veel over vertellen, want als ik daar eenmaal aan begin..... “ *Waar het hart van vol is, loopt de mond van over..... !* ” Er zijn in Nederland niet zoveel liefhebbers/verzamelaars van dit soort klokken. Soms vergelijk ik het repareren/verzamelen/onderhouden van dat type klokken met auto-onderhoud. Wanneer je in een garage komt zijn de monteurs daar zeer wel in staat om mechanische problemen op te lossen, maar (storingen in) het ‘elektriek’, is toch even wat anders.. Zo ook bij klokkenmakers. Maar voor mij persoonlijk én voor de collega-verzamelaars, is dat nu juist de kick. Die verzamelaars kennen elkaar goed en zien elkaar regelmatig (in verschillende settings). Het was daarom relatief eenvoudig voor de directeur van het Museum van het Nederlandse Uurwerk op de Zaanse Schans, toen hij bedacht een thema - tentoonstelling in zijn museum te organiseren over elektrische klokken van Nederlands fabricaat en daarbij de benodigde specialistische kennis en ondersteuning zocht. De link was snel gelegd, de koppeling snel gemaakt.

Inmiddels is een voorbereidingscommissie - waar ik deel van uit mag maken - al geruime tijd aan de slag. Er worden niet alleen publicaties voorbereid, maar ook

relevante en interessante objecten verzameld en gereed gemaakt om deels in bruikleen, gedurende 6 maanden, aan het publiek te worden getoond. Daarbij hebben we erg interessante vondsten gedaan, zowel qua informatie als qua apparatuur. Zo kon ik al eerder wat vertellen over die interessante meneer Hoefler en zijn sleutelrol in zowel ‘De Maatschappij voor Tijdaanwijzing’ in Rotterdam, als in de geschiedenis van de exploitatie concessie van de Nederlandse Bell Telefoon Maatschappij, ook in Rotterdam.

Een moederklok, zorgt voor je juiste tijd op alle dochterklokken

Een bekende dochterklok, vroeger aanwezig op alle NS stations

Maar wat dacht u van meneer Jamin (ja, die van de suikerwerken) als uitvinder van een unieke elektrische klok? Een exemplaar van zijn ontwerp zal op de tentoonstelling aanwezig zijn. En Maus Gatsonides, de rally rijder die tijdmeters voor allerlei sporten bouwde? Heden ten dage kun je worden geflitst voor te hoge snelheid of door rood licht rijden door een camera-product uit de door hem gestichte GATSO fabriek in Haarlem !

Alle resultaten van het speurwerk van de voorbereidingscommissie zullen zichtbaar worden tijdens de thema-tentoonstelling, die dit jaar van 1 mei tot 1 november zal plaatsvinden in het Museum van het Nederlandse Uurwerk op de Zaanse Schans. De tentoonstelling krijgt de titel mee “Het Tijdnetwerk” en behandelt de geschiedenis van de elektrische tijdmeting in Nederland. Een fascinerende tentoonstelling, die laat zien hoe de tijdmeting eraan meewerkte om ons aller leven te veranderen. Een bezoek van harte aanbevolen ! Zie ook www.mnuurwerk.nl

Rob Timmermans
(ook) Voorzitter van de sTEN
E: bestuur@telecomerfgoed.nl

Wie weet hier iets van?

Soms is in de verzameling een object terecht gekomen waarvan de conservator niet kan achterhalen wat het nu precies is. Misschien weet u het?

Deze keer gaat de vraag over een onbekend elektromechanisch onderdeel.

Een centrale as met tandwielen drijft het apparaat aan.

Met een slipkoppeling die magnetisch gekoppeld is worden drie indicatiekleuren rood, zwart en grijs zichtbaar. Onder de kleurenvlakken staan de nummers 6 ... 10. Verder staan er geen indicaties op.

Weet u iets over dit apparaatje of vermoet u iets? Stuur dan een mailtje naar:

nieuwsbrief@telecomerfgoed.nl

Canon der Vaderlandse Telecommunicatie geschiedenis; een idee van de sTEN.

Je hoort en leest vandaag de dag steeds vaker over CANONS. Canons in allerlei uitvoeringen, over een keur aan onderwerpen. Voor diegenen, die niet vertrouwd zijn met het begrip het volgende. Allereerst wat is een canon (met de nadruk op de eerste lettergreep)? Een meerstemmig lied?

We kunnen het korthedshalve omschrijven als ; *'Een canon is een richtsnoer van kennis over onze cultuur en geschiedenis, die aan nieuwe generaties meegegeven wordt'.*

Er zijn inmiddels de nodige canons uitgegeven; bijv. het Canon van Nederland, het Canon van Amsterdam, het Canon van Overijssel, het Canon van Kampen, het Canon van Zuid-Holland, het Canon van de Ruimtelijke ordening, enz. enz. Een 'volledig' canon telt 50 zgn. vensters; het canon van Nederland heeft in deze een

beetje "de standaard gezet". In een venster wordt een relevant thema beschreven.

Binnen de sTEN is onlangs de gedachte ontstaan om ook te komen tot het samenstellen en publiceren van een Canon der Nederlandse Telecommunicatie geschiedenis, waarin de belangrijkste gebeurtenissen worden beschreven en op die manier aan het nageslacht kunnen worden doorgegeven. Maar ja, welke gebeurtenissen waren relevant? En wie zou daar het beste over kunnen schrijven? En op welke wijze zou een eventueel resultaat worden gepubliceerd?

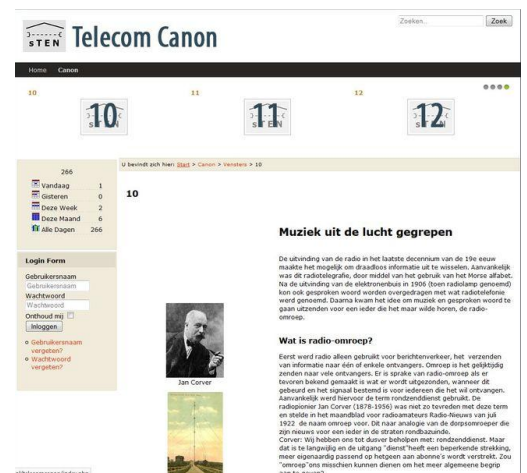
Verkennde discussies binnen de kring van sTEN leden, hebben als resultaat, dat

1. we starten met een 'groslijst' van onderwerpen, die we in een venster willen behandelen
2. na het verzamelen van de thema's komt aan de orde: Hebben we voldoende vensters? En zo ja, wie kan en wil dan een of meer vensters voor zijn of haar deskundige rekening nemen.
3. het eindresultaat wordt voor iedereen zichtbaar op een aparte website: <http://www.telecomcanon.nl>

Hoever zijn we nu?

Stap1 is klaar. Bij stap2 hebben we nu een flinke lijst met vensters en voor de meeste is een schrijver gevonden. Er is een stramien voor de vensters beschikbaar. Bewust zijn nog geen 50 vensters toegewezen om de mogelijkheid open te houden werkende weg toegewezen vensters te splitsen of nieuwe venster alsnog toe te voegen.

Met stap 3 is een begin gemaakt. De website is een voorlopige opmaak "in de lucht" en als voorbeeld is venster 10 uitgewerkt.

Lezers van deze Nieuwsbrief worden van harte uitgenodigd om met ons mee te denken, om thema's / vensters aan te reiken of anderszins het initiatief te verrijken. Alle reacties zijn meer dan welkom op nieuwsbrief@telecomerfgoed.nl.

Uw bijdrage wordt zeer op prijs gesteld.

Focus op....

In deze rubriek besteden we gewoonlijk aandacht aan het werk van sTEN deelnemers.

Dit keer, nu bijna 70 jaar na het eind van de 2e wereldoorlog, aandacht voor gebeurtenissen in de meidagen van 1940.

Zendmasten in Hilversum en Huizen opgeblazen

Eind dertiger jaren stonden de belangrijkste omroepzenders in Hilversum, op het terrein van de Nederlandse Seintoestellen Fabriek (NSF). Verder was er in Huizen een groot korte golf zendstation van PHONI, de Philips Omroep Holland Indië. Dit zendstation was op initiatief van Philips opgericht om, vanuit Nederland, programma's uit te zenden die in Nederlands Indië konden worden ontvangen.

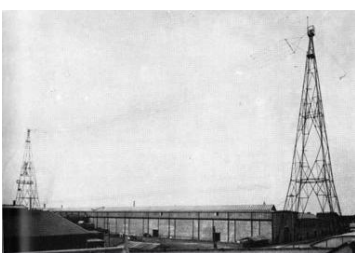

Het PHONI zendstation

Het zendstation uit 1928 werd in 1937 voorzien van een unieke draaibare antenne op 2 houten, 60 meter hoge, masten

De NSF werd in 1918 opgericht door een groep reders. Draadloze telegrafie werd vooral in de scheepvaart gebruikt. In 1921 werd aan de Jan van der Heijdenstraat in Hilversum een nieuwe fabriek in gebruik genomen die zich ging richten op de productie van radio-onderdelen en apparaten voor de radiotelefonie. Om de verkoop van radiotoestellen te bevorderen ging de NSF ook omroepzenders bouwen en plaatste op het terrein van de fabriek een grote omroepzender met zendmasten. De programma's werden in een studio, ook in de fabriek, gemaakt door de Hilversumse Draadloze Omroep (HDO)

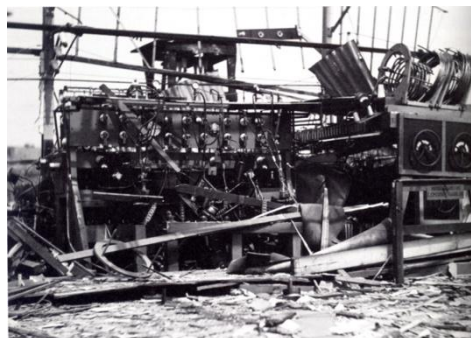

De NSF fabriek met de zendmasten

Begin mei 1940 werd in de NSF fabriek dag en nacht gewerkt om zend- en ontvangers voor het Nederlandse leger te produceren. In de nacht van 14 op 15 mei 1940 werden de omroepzender met de masten op het NSF terrein en de PHONI zender in Huizen door het Nederlandse leger opgeblazen. Men wilde zo voorkomen dat de Duitsers deze installaties voor propaganda-uitzendingen zouden gaan gebruiken.

Een omgevallen NSF mast in Hilversum

Vernielde apparatuur in het zendgebouw van de NSF

In de morgen van 15 mei betraden de eerste Duitsers het NSF terrein.

Al in 1925 nam Philips de NSF aandelen over van de reders en op 17 juli 1947 werd de NSF de Philips Telecommunicatie Industrie (PTI).

Meer over de PHONI zender op:

www.philips-historische-producten.nl/pcj-nl.html

Meer over de NSF op:

www.terras.tv/pages/tvmuseum/tvmuseumnsf/nsf03.html

Nieuwsbrief stichting Telecommunicatie Erfgoed Nederland

Samenstelling Rein Simonse

Foto's gemaakt door verschillende deelnemers in de sTEN en van diverse websites

Wilt u reageren?

Mail naar nieuwsbrief@telecomerfgoed.nl

Website: www.telecomerfgoed.nl